

A Framework for Earnings Forecasts Reporting¹

Hamed Zakeri², Mohammad Javad Salimi³, Ghasem Bolo⁴,
Maghsoud Amiri⁵

Received: 2023/04/18

Accepted: 2023/09/14

Research Paper

Abstract

The Earnings Forecasts report is one of the sources of information for stakeholders in the capital market. The presentation of this report has been a challenging issue in recent years. The purpose of this research is to develop a framework for Earnings Forecasts reporting in the Iranian capital market. In this research, a qualitative research method and an approach based on theme analysis have been used. To achieve the purpose of the research, first, the primary framework was identified by studying the literature review and theoretical background of the research. Then, Using the snowball sampling method, 21 experts in the field of financial reporting and capital market were interviewed in a semi-structured manner. Finally, the data of the research was analyzed with the method of theme analysis, and the Earnings Forecasts reporting framework was extracted according to the country's environmental characteristics. According to the findings of the research, 14 sub-themes and 6 main themes including generalities, antecedents, characteristics, consequences, challenges, and evaluation were identified, which were determined as the components of the framework for Earnings Forecasts Reporting. The results of this research can be a suitable guide for amending regulations and developing financial reporting standards.

Key Words: Earnings Forecasts, Financial Reporting, Theme Analysis.

JEL Classification: M40, M41, G14, D53.

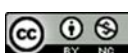
1. doi: 10.22034/JSE.2022.12053.2049

2. Ph.D. Department of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. (zakeri32@yahoo.com).

3. Assistant Professor, Department of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. (Corresponding Author). (j_salimi@atu.ac.ir).

4. Associate Professor, Department of Accounting, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. (ghblue20@yahoo.com).

5. Professor, Department of Industrial Management, Faculty of Management and Accounting, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran. (amiri@atu.ac.ir).

Copyright © 2023 The Authors. Published by Securities and Exchange Organization. This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Non-commercial uses of the work are permitted, provided the original work is properly cited.

سازمان بورس و اوراق بهادار، مرکز پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی
فصلنامه بورس و اوراق بهادار، سال شانزدهم، شماره ۶۳، پاییز ۱۴۰۲، صص ۲۹۸-۲۷۵

چارچوبی برای گزارشگری پیش‌بینی سود^۱

حامد ذاکری^۲، محمدجواد سلیمی^۳، قاسم بولو^۴، مقصود امیری^۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۲۹

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۲۳

مقاله پژوهشی

چکیده

گزارش پیش‌بینی سود یکی از منابع اطلاعاتی ذینفعان در بازار سرمایه است. چگونگی ارائه این گزارش در سال‌های اخیر موضوعی چالش‌برانگیز بوده است. هدف پژوهش حاضر، تدوین چارچوبی برای گزارشگری پیش‌بینی سود در بازار سرمایه ایران است. در این پژوهش، از روش پژوهش کیفی و رویکرد مبتنی بر تحلیل تم استفاده شده است. برای دستیابی به هدف پژوهش، ابتدا با مطالعه مبانی نظری و پیشینه پژوهش چارچوب اولیه شناسایی شد. سپس با استفاده از روش نمونه‌گیری گلوله برفی با ۲۱ نفر از خبرگان حوزه گزارشگری مالی و بازار سرمایه به صورت نیمه ساختاریافته مصاحبه صورت پذیرفت. در نهایت داده‌های پژوهش با روش تحلیل تم مورد بررسی قرار گرفت و چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود متناسب با ویژگی‌های محیطی کشور استخراج شد. مطابق با یافته‌های پژوهش، ۱۴ تم فرعی و ۶ تم اصلی شامل کلیات، پیش‌زمینه‌ها، مشخصات، پیامدها، چالش‌ها و ارزیابی شناسایی شد که به عنوان مولفه‌های چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود تعیین شدند. نتایج این پژوهش می‌تواند راهنمای مناسبی برای اصلاح مقررات و تدوین استانداردهای گزارشگری مالی باشد.

واژه‌های کلیدی: پیش‌بینی سود، گزارشگری مالی، تحلیل تم.

طبقه‌بندی موضوعی: M40, M41, G14, D53.

doi: 10.22034/JSE.2022.12053.2049

۲. دکتری، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (zakeri32@yahoo.com).

۳. استادیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)، (j_salimi@atu.ac.ir).

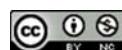
۴. دانشیار، گروه حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (ghblue20@yahoo.com).

۵. استاد، گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران. (amiri@atu.ac.ir).

حق انتشار این مستند، متعلق به نویسندگان آن است. © ۱۴۰۲. ناشر این مقاله، سازمان بورس و اوراق بهادار است.

این مقاله تحت گواهی زیر منتشر شده و هر نوع استفاده غیرتجاری از آن مشروط بر استناد صحیح به مقاله و با

رعایت شرایط مندرج در آدرس زیر مجاز است.

Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International license
(https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

مقدمه

آزاد سازی سهام عدالت و واگذاری بخشی از سهام شرکت‌های بزرگ از طریق بورس به عموم مردم در سالیان اخیر موجب افزایش چشمگیر سهامداران در بازار سرمایه شده است. با توجه به نیازهای اطلاعاتی متفاوت سهامداران، مسئولیت شرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس در خصوص انتشار گزارش‌های مالی بیش از پیش افزایش یافته است. ارائه گزارش‌ها و اطلاعات مالی مانند گزارش پیش‌بینی سود اقدامی مهم در این حوزه قلمداد می‌شود.

سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت^۱ یکی از اطلاعات افشا شده خارج از صورتهای مالی است که پیش‌بینی مدیریت درباره چشم انداز آتی را منعکس می‌کند. این گزارش یکی از مهمترین منابع اطلاعات شرکت‌ها در بازار سرمایه است. مدیریت شرکت دارای مزایای اطلاعاتی چشمگیری در خصوص رویدادهای احتمالی مرتبط با سودآوری آتی شرکت است (کینگ و فگارتی^۲، ۲۰۲۲). افشاهای مدیریت، منبع ارزشمند و بالقوه‌ای از اطلاعات برای سرمایه‌گذاران شمرده می‌شوند. آنها علاقه دارند منافع آینده سرمایه‌گذاری خود را برآورد کنند تا بتوانند درباره دریافت سود نقدی آینده و نیز ارزش سهام خود قضاوت کنند. بنابراین سودهای پیش‌بینی شده از طرف شرکت‌ها برای تصمیم‌گیری در سرمایه‌گذاری برای سرمایه‌گذاران و ذینفعان حائز اهمیت است. سرمایه‌گذاران به اطلاعاتی نظیر پیش‌بینی سود اتکا کرده و در قیمت‌گذاری سهم از آن استفاده می‌کنند. مطالعات نشان می‌دهند که پیش‌بینی‌های سود، قیمت سهام، نقدینگی بازار سهام و پیش‌بینی تحلیلگران را تحت تاثیر قرار می‌دهد. این نتایج بیانگر آن است که سود پیش‌بینی شده توسط شرکت‌ها دارای محتوای اطلاعاتی بوده و بر تصمیمات استفاده‌کنندگان به ویژه سرمایه‌گذاران تاثیرگذار است (هرست، کنس و ونکاتارامن^۳، ۲۰۰۸). سرمایه‌گذاران با بهبود فرایند تصمیم‌گیری از طریق پیش‌بینی، کاهش خطای تصمیم‌گیری را رقم می‌زنند. تصمیم‌گیری برای تخصیص منابع کمیاب به صورت کارا نیازمند اطلاعات صحیح و قابل اتکا است. عدم شفافیت و کمبود اطلاعات موجب تصمیمات نادرست می‌شود و پیامد آن از بین رفتن منابع، کاهش سطح عملکرد اقتصادی و فقر خواهد شد. سیستم حسابداری ابزاری مناسب برای تهیه و ارائه اطلاعات مربوط و سودمند برای سرمایه‌گذاری است. سیستم اطلاعاتی

1. Management Forecasts Earnings

2. King and Fogarty

3. Hirst, Koonce and Venkataraman

معتبر، صحیح و مربوط یکی از عوامل موثر بر کارایی و توسعه بازارهای سرمایه است که با ارائه اطلاعات به موقع و قابل اتکا از میزان عدم اطمینان می‌کاهد و موجب تصمیم‌گیری بهینه می‌شود (عبدلی و امیری اسفندقه، ۱۳۹۵).

چگونگی ارائه گزارش پیش‌بینی سود در سال‌های اخیر موضوعی چالش‌برانگیز بوده است. شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تا سال ۱۳۹۶ گزارش پیش‌بینی سود ارائه می‌کردند، از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۰ با ابلاغ سازمان بورس این گزارش حذف و گزارش تفسیری مدیریت جایگزین شد و از سال ۱۴۰۰ بازگشت گزارش پیش‌بینی سود با رویه جدید برای پنج صنعت ابلاغ شد. از این رو، در شرایط حاضر بررسی چارچوب و نحوه گزارش پیش‌بینی سود در بازار سرمایه ایران با استفاده از نظرات خبرگان یک نیاز ضروری قلمداد می‌شود.

با توجه به اهمیت گزارش پیش‌بینی سود برای سرمایه‌گذاران، مساله پژوهش حاضر این است که چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود در بازار سرمایه ایران چیست؟ همچنین ابعاد و مولفه‌های این چارچوب براساس شرایط اقتصادی و بازار سرمایه کشور کدامند؟ این پژوهش برای نخستین بار در ایران صورت می‌پذیرد. نتایج این پژوهش خواهد توانست در خصوص شناسایی چارچوب، ابعاد و مولفه‌های گزارشگری پیش‌بینی سود کمک شایان توجهی نماید و راهنمای مناسب و پیش‌زمینه‌ای برای تدوین استاندارد و ارائه رویه‌ها و مقررات گزارشگری باشد.

مبانی نظری پژوهش

گزارش پیش‌بینی سود یکی از مهمترین کانال‌های ارتباطی مدیریت با ذینفعان است. این گزارش حاوی اطلاعات آتی و مربوط است که مرتبط با تقاضای بازار، شرایط آتی اقتصادی و هزینه‌های عملیاتی است و معمولاً چنین گزارشی برای استفاده‌کنندگان کم‌هزینه‌تر از جستجو، جمع‌آوری و تحلیل است. بیشتر سهامداران از چنین اطلاعاتی جهت اتخاذ تصمیمات سرمایه‌گذاری استفاده می‌کنند (چیو، جیو و یو^۱، ۲۰۲۲). بسیاری از مدیران شرکت‌ها معتقدند که انتشار گزارش پیش‌بینی سود میان‌دوره‌ای برای شرکت اعتبار و شهرت در گزارشگری مالی شفاف به ارمغان می‌آورد زیرا عدم اطمینان در خصوص اطلاعات و نوسان قیمت سهام کاهش می‌یابد (وانگ^۲، ۲۰۲۱).

1. Chiu, Jiu And Yu

2. Wang

دلایل متعددی برای افشای اطلاعات مدیران و انتشار گزارش پیش‌بینی سود بیان شده است. نخستین دلیل در خصوص تبیین این موضوع، تئوری نمایندگی است که به تضاد منافع مدیران و مالکان اشاره دارد. افزون بر این، می‌توان به تئوری علامت‌دهی، فرضیه تعدیل انتظارات و فرضیه تعهدات قانونی اشاره کرد (چوی^۱، ۲۰۰۰).

کمیسیون بورس و اوراق بهادار آمریکا^۲ در سال ۱۹۷۳ اجازه داد شرکت‌های بورسی گزارش پیش‌بینی سود منتشر کنند. به علت مخالفت‌های فراوان این پیشنهاد در آوریل سال ۱۹۷۶ حذف شد. در نبود افشا پیش‌بینی سود توسط مدیریت، سرمایه‌گذاران جزء، همواره به تحلیلگران حرفه‌ای اتکا می‌کنند.

بورس ژاپن انتشار گزارش پیش‌بینی سود را الزامی کرده است، البته مدیران در خصوص تعداد بازنگری درباره آن اختیار دارند (کیتو، اسکینر و کانیمورا^۳، ۲۰۰۹).

در چین از سال ۲۰۰۴ تاکنون گزارش پیش‌بینی سود برای شرکت‌های بورسی که یکی از این شرایط را داشته باشند، اجباری شده است: انتظار زیان برای سال آتی داشته باشد. در سال قبل زیان داشته است، در حالی که در سال جاری سود بدست خواهد آورد. تغییرات سود شامل کاهش یا افزایش سود حداقل ۵۰ درصد باشد. شرکت‌ها ممکن است در سایر شرایط گزارش پیش‌بینی سود اختیاری منتشر کنند (هانگ، لی، تسی و توکر^۴، ۲۰۱۳).

در ایران شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تا سال ۱۳۹۶ یک گزارش مستقل با عنوان گزارش پیش‌بینی عملکرد سالانه منتشر می‌کردند. سازمان بورس و اوراق بهادار در ابلاغیه شماره ۱۲۲/۲۹۳۸۶ مورخ ۱۳۹۶/۰۹/۲۹ اعلام کرد از تاریخ ۱۳۹۶/۱۰/۰۹ ناشران ثبت شده نزد سازمان مجاز به انتشار گزارش پیش‌بینی عملکرد سالانه نیستند و مکلفند گزارش تفسیری مدیریت را همراه با صورت‌های مالی میان دوره ای و سالانه تهیه و افشا کنند. این سازمان در نامه شماره ۱۲۱/۱۴۶۶۵۴ مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۰۱ رویه افشای پیش‌بینی عملکرد از سوی شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده را ابلاغ و از تاریخ ۲۰ تیرماه و برای گزارش‌های مالی مربوط به سال مالی ۱۴۰۰، لازم‌الاجرا کرد. در رویکرد جدید، انتشار همزمان گزارش تفسیری مدیریت همراه با مفروضات پیش‌بینی صورت سود و زیان برای ۵ صنعت تولیدی پذیرفته شده در بورس

1. Choi

2. Securities and Exchange Commission (SEC)

3. Kato, Skinner and Kunimura

4. Huang, Li, Tse, Tucker

اوراق بهادر تهران و فرابورس ایران در قالب جداول «خلاصه اطلاعات گزارش تفسیری» الزامی شده است.

چارچوب اولیه گزارشگری پیش‌بینی سود در جدول (۱) ارائه شده است. این چارچوب شامل هدف، استفاده‌کنندگان، محدودیت‌ها، پیش‌زمینه‌ها، ویژگی‌ها و پیامدهاست.

جدول ۱. چارچوب اولیه گزارشگری پیش‌بینی سود

عنوان	مولفه‌ها
هدف	سودمند در تصمیم‌گیری، مبتنی بر پاسخگویی
استفاده‌کنندگان	سرمایه‌گذاران، وام‌دهندگان، اعتباردهندگان، کارکنان، مدیریت، مشتریان، دولت، جامعه
محدودیت‌ها	اهمیت، فزونی منافع بر مخارج، احتیاط، خصوصیات صنعت
پیش‌زمینه‌ها	محیط پیش‌بینی
	خصوصیات شرکت
مشخصات	
پیامدها	

دو دیدگاه در خصوص هدف گزارشگری وجود دارد. این دیدگاه‌ها عبارتند از ارائه اطلاعات سودمند در تصمیم‌گیری^۱ و ارائه اطلاعات برای پاسخگویی^۲.

براساس مفاهیم نظری استانداردهای بین‌المللی حسابداری، استفاده‌کنندگان گزارشگری عبارتند از: سرمایه‌گذاران، وام‌دهندگان و سایر اعتباردهندگان فعلی و بالقوه. هر یک از استفاده‌کنندگان اصلی، نیازها و تمایلات اطلاعاتی متفاوت و احتمالاً متناقضی دارند (هیات استاندارد حسابداری بین‌المللی^۳، ۲۰۱۰).

1. decision usefulness

2. accountability

3. International Accounting Standard Board (IASB)

محدودیت‌ها یا قیود حسابداری مجموعه عواملی است که برای روبرویی با ابهامات محیطی و منظور داشتن ماهیت و اندازه واحدهای انتفاعی، شرایط اقتصادی و هزینه تهیه اطلاعات در نظر گرفته می‌شود (مبانی نظری حسابداری و گزارشگری مالی، ۱۳۹۳).

عوامل موثر در تصمیم‌گیری مدیریت برای انتشار گزارش پیش‌بینی سود به عنوان پیش‌زمینه تعریف می‌شود. پیش‌زمینه‌ها به دو بخش محیط پیش‌بینی و خصوصیات شرکت طبقه‌بندی شده است. شرکت‌ها بیشتر بر آیتم‌های پیش‌زمینه در کوتاه‌مدت کنترل ندارند یا کنترل کمی دارند اگرچه آنها می‌توانند در بلندمدت بر برخی از آنها تاثیر بگذارند.

مشخصات گزارش پیش‌بینی سود بیانگر معیارها و ویژگی‌های گزارش پیش‌بینی سود است. پیامدهای پیش‌بینی به نتایج مربوط به انتشار گزارش پیش‌بینی سود اشاره دارد. پیش‌بینی سود به دلایل متنوعی منتشر می‌شود و پیامدهای متنوعی را ایجاد می‌کند.

پژوهش‌های خارجی با بررسی ادبیات تحقیق پیش‌بینی سود به ارائه چارچوب در این حوزه پرداختند. در ادامه پژوهش‌های صورت گرفته در این زمینه تشریح می‌شود.

ویدمن^۱ (۲۰۰۰) ادبیات افشا در خصوص پیش‌بینی سود را به سه بخش طبقه‌بندی نمود: محیط افشا، ویژگی‌های افشا و اثرات افشا. اولین بخش ویژگی‌های محیط افشا را توصیف می‌کند که تصمیمات افشا در آن اتخاذ می‌شود. دومین بخش جزئیات ماهیت افشاهای واقعی نظیر نوع، تناوب، به موقع بودن و اعتبار را تشریح می‌کند. در نهایت، جنبه اثر افشا شامل هزینه سرمایه، نقدینگی، هزینه نمایندگی و ترکیب سهامداران است.

هرست و همکاران (۲۰۰۸) چارچوبی در خصوص پیش‌بینی سود مدیریت ارائه کردند. این چارچوب شامل سه مولفه و مرتبط با جدول زمانی انتشار گزارش پیش‌بینی سود است که عبارتند از پیش‌زمینه‌ها، ویژگی‌ها و پیامدها. آنها نتیجه گرفتند ویژگی‌های پیش‌بینی سود به عنوان مولفه کمتر شناخته شده در تئوری و پژوهش‌های تجربی شمرده می‌شود. باوجود این که مدیران بیشترین کنترل را در خصوص این مولفه دارند.

هان^۲ (۲۰۱۳) به بررسی ادبیات تجربی مرتبط با گزارش پیش‌بینی سود پرداخت. پژوهشگران در زمینه درک علت و چگونگی انتشار گزارش پیش‌بینی سود توسط مدیران و اثر این گزارش بر رفتار ذینفعان (مدیران و سرمایه‌گذاران) علاقه‌مندند. بررسی پژوهش‌ها نشان داد علت و

1. WIEDMAN

2. Han

چگونگی انتشار گزارش پیش‌بینی سود توسط مدیریت، واکنش سرمایه‌گذاران به گزارش یادشده و اثر گزارش بر رفتار مدیریت چگونه است.

پروسنر و اشار^۱ (۲۰۲۲) با بررسی ادبیات پیش‌بینی سود یک چارچوب ارائه کردند. آنها دریافتند شواهد قوی در خصوص ارتباط مثبت بین سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت با بازده سهام، نقدینگی سهام و پوشش تحلیلگران وجود دارد. همچنین دقت پیش‌بینی سود با دقت پیش‌بینی سود پیشین، اندازه شرکت، پوشش تحلیلگران، توافق تحلیلگران، صلاحیت‌های مدیریت و حاکمیت شرکتی افزایش می‌یابد.

در ایران تاکنون پژوهشی در خصوص چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود صورت نگرفته است. از این رو پژوهش‌هایی که در حوزه پیش‌بینی سود انجام شده، ارائه می‌شود.

ابراهیمی کردلر و ذاکری (۱۳۸۸) به بررسی مدیریت سود با استفاده از فروش دارایی‌های شرکت پرداختند. کاستن خطای پیش‌بینی سود در دوره‌های جاری و آتی یکی از انگیزه‌های مدیریت سود است. یافته‌های پژوهش با تایید فرضیه‌ها نشان داد شرکت‌های دارای عملکرد جاری منفی (مثبت) و عملکرد آتی مثبت (منفی)، از طریق سود (زیان) فروش دارایی‌ها سود را مدیریت می‌نمایند. به عبارت دیگر، شرکت‌ها با فروش دارایی‌ها به مدیریت سود می‌پردازند.

مهدوی و زارع حسین آبادی (۱۳۹۰) دریافتند ارتباط معناداری بین خطای سود پیش‌بینی شده با اقلام تعهدی کل وجود دارد. همچنین، در محیط‌های تجاری دارای عدم قطعیت بالا رابطه بین اقلام تعهدی کل و خطای سود پیش‌بینی شده، موردپذیرش قرار نگرفت.

احمدپور و فرماندار (۱۳۹۲) نشان دادند رابطه منفی بین سطح افشا مسئولیت اجتماعی شرکت‌ها با قدرمطلق خطای پیش‌بینی سود هر سهم وجود دارد. همچنین، ارتباط منفی بین قدر مطلق خطای پیش‌بینی سود هر سهم با سطح افشا عملکرد اجتماعی و زیست‌محیطی تایید شد.

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از نظر هدف از نوع پژوهش‌های توسعه‌ای و کاربردی و از دیدگاه ماهیت داده‌ها از نوع کیفی است. قلمرو مکانی پژوهش شهر تهران، قلمرو زمانی سال ۱۴۰۱ و هدف پژوهش تدوین چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود در بازار سرمایه ایران است. روش‌های

گردآوری داده‌ها شامل روش کتابخانه‌ای و مصاحبه با خبرگان است. روش تحلیل داده‌ها تحلیل تم است. ابتدا با بررسی ادبیات موضوع و پیشینه پژوهش، چارچوب اولیه شناسایی شد. سپس با انجام مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان و بررسی داده‌ها با روش تحلیل تم چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود متناسب با ویژگی‌های محیطی کشور استخراج گردید. تحلیل و کدگذاری داده‌ها با استفاده از نرم افزار MAXQDA صورت پذیرفت.

جامعه آماری پژوهش شامل اعضا هیات علمی دانشگاه، مدیران یا اعضای کمیته‌های تخصصی سازمان‌های نظارتی (سازمان بورس و سازمان حسابرسی)، تحلیلگران و سرمایه‌گذاران خبره، حسابرسان مستقل و مدیران مالی است. از روش نمونه‌گیری گلوله برفی یا زنجیره‌ای^۱ استفاده شده است. نمونه‌گیری تا زمانی ادامه یافت که مقوله‌ها به اشباع نظری^۲ برسند. بر این اساس با ۲۱ نفر از خبرگان مصاحبه صورت پذیرفت. همه خبرگان بیش از ده سال سابقه کاری داشتند. اطلاعات تفصیلی خبرگان در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲. اطلاعات تفصیلی خبرگان

جنسیت	رشته تحصیلی	وضعیت تحصیلات	حوزه فعالیت
مرد ۲۰ نفر	حسابداری ۱۹ نفر	دکتری ۱۱ نفر	هیات علمی دانشگاه ۵ نفر
زن ۱ نفر	مدیریت ۲ نفر	دانشجوی دکتری ۳ نفر	مدیران سازمان‌های نظارتی ۵ نفر
			سرمایه‌گذاران خبره ۵ نفر
			حسابرسان ۳ نفر
		کارشناسی ارشد ۷ نفر	مدیران مالی ۳ نفر

برای بررسی روایی و پایایی پژوهش از مفهوم قابلیت اعتماد لینکلن و گوبا^۳ (۱۹۸۵) استفاده شد که شامل معیارهای اعتبارپذیری، اطمینان‌پذیری، تاییدپذیری و انتقال‌پذیری است. به منظور کسب اطمینان از اعتبارپذیری، در بخش انتخاب موضوع مصاحبه، مبانی نظری و پیشینه پژوهش در خصوص گزارشگری پیش‌بینی سود مطالعه و با توجه به چارچوب اولیه استخراجی پرسش‌های قابل طرح در مصاحبه با خبرگان تعیین شد. خبرگان از حوزه‌های کاری متفاوت و دارای تجربیات متنوع بودند. همچنین پژوهشگر در طول مصاحبه برداشت خود از صحبت‌های

1. Snowball or chain sampling
2. Theoretical saturation
3. Lincoln and Guba

مصاحبه شونده را بیان می‌کرد تا با تایید وی از صحت مطالب بیان شده اطمینان یابد. کدگذاری با استفاده از نرم افزار صورت گرفت. به منظور اطمینان‌پذیری پژوهش از روش پایایی بازآزمون و روش پایایی توافق بین دو کدگذار استفاده شد. درصد پایایی با ضرب عدد ۱۰۰ بر حاصل تقسیم دو برابر تعداد توافقات بر تعداد کل کدها محاسبه می‌شود. چهار مصاحبه به طور تصادفی از بین مصاحبه‌های انجام شده انتخاب شده و در فاصله زمانی پانزده روز توسط پژوهشگر کدگذاری شدند. میزان درصد پایایی بازآزمون ۹۶ درصد محاسبه شد. یک پژوهشگر دیگر چهار مصاحبه را کدگذاری نمود، درصد پایایی توافق بین دو کدگذار ۸۵ درصد بدست آمد. طبق نظر کوپل^۱ (۱۹۹۶) چنانچه درصد پایایی بالای ۶۰ درصد باشد، کفایت می‌کند. برای تاییدپذیری کلیه فایل‌های صوتی، یادداشت‌ها و متون حاصل از تایپ مصاحبه‌ها در اختیار پژوهشگر قرار دارد. در نهایت به منظور انتقال‌پذیری پژوهش، توصیف روشن از نحوه انتخاب و ویژگی‌های خبرگان، نحوه انجام مصاحبه، فرایند تحلیل، کدگذاری داده‌ها و استخراج مفاهیم گردآوری شده است.

تحلیل تم روشی انعطاف‌پذیر، نسبتاً آسان و سریع جهت شناسایی، تحلیل و ارائه الگوهای موجود درون داده‌هاست. علت‌گزینش تحلیل تم در پژوهش این بود که هدف پژوهش تدوین چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود طبق یافته‌های کیفی بوده است. از این رو، در پژوهش جاری روش تحلیل تم استقرایی شش مرحله‌ای براون و کلارک^۲ (۲۰۰۶) به کار گرفته شده است. مراحل به شرح زیر است:

۱. آشنایی با داده‌ها: پس از مکتوب نمودن مصاحبه‌های صوتی ضبط شده، نسخه‌های متنی

به دقت مورد بررسی و مطالعه قرار گرفت.

۲. ایجاد کدهای اولیه: پس از مرور متن مصاحبه‌ها قسمت‌هایی که طبق اهداف پژوهش

مهم به نظر می‌رسیدند به عنوان کدهای اولیه تعیین شدند. برای مصاحبه‌ها از نماد I و

برای هر مصاحبه از شماره ۰۱ تا ۲۱ استفاده شده است. همچنین برای شماره‌گذاری

کدهای حاصل از هر مصاحبه، شماره ۰۱ تا ۹۹ در نظر گرفته شده است. بدین ترتیب

هر کد شامل سه بخش است؛ بخش اول، علامت انگلیسی، بخش دوم، شماره مصاحبه

و بخش سوم شماره کد مربوط در مصاحبه مدنظر است.

1. Kvale

2. Braun and Clarke

۳. جستجوی تم‌ها: این مرحله شامل دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب تم‌های بالقوه است.
۴. بازبینی تم‌ها: در این مرحله دسته‌بندی کلی مورد بازبینی قرار می‌گیرد تا پژوهشگر به متناسب‌ترین طبقه‌بندی دست پیدا کند.
۵. تعریف و نام‌گذاری تم‌ها: در این مرحله تم‌ها به روشنی تعریف و نام‌گذاری می‌شود.
۶. گزارش‌نویسی: با توجه به ادبیات موضوع و هدف پژوهش یک گزارش تحلیلی تهیه شد.

یافته‌های پژوهش

- مراحل شش‌گانه‌ای براون و کلارک (۲۰۰۶) به شرح زیر به کار گرفته شد:
۱. به منظور آشنایی با داده‌ها بازخوانی مکرر داده‌ها و خواندن داده‌ها به صورت فعال صورت پذیرفت.
 ۲. پس از آشنایی با داده‌ها کدگذاری اولیه داده‌ها با استفاده از نرم افزار MAXQDA صورت پذیرفت. در این مرحله ۱۵۶ کد اولیه حاصل شد.
 ۳. دسته‌بندی کدهای مختلف در قالب کدهای گزینشی و مرتب نمودن آنها صورت گرفت. ۱۲۲ کد گزینشی با حذف کدهای ناقص، نامرتب و تکراری بدست آمد.
 ۴. بازبینی تم‌ها زمانی شروع می‌شود که پژوهشگر مجموعه‌ای از تم‌ها را ایجاد کرده و آنها را مورد بازبینی قرار می‌دهد. این مرحله شامل بازبینی و تصفیه و شکل‌دهی به تم‌های فرعی است. در این مرحله ۱۴ تم فرعی شناسایی شد.
 ۵. تعریف و نام‌گذاری تم‌ها زمانی صورت می‌پذیرد که یک تصویر رضایت بخش از تم‌ها وجود داشته باشد. در این مرحله پژوهشگر پس از رفت و برگشت در میان تم‌های فرعی به ۶ تم اصلی دست یافت.
 ۶. گزارش نویسی زمانی انجام می‌شود که پژوهشگر مجموعه‌ای از تم‌های اصلی مرتبط با پژوهش در اختیار داشته باشد. این مرحله شامل تحلیل پایانی و نگارش گزارش است.
- در جدول ۳ تم‌های شناسایی شده شامل تم اصلی، تم فرعی و تم تفصیلی ارائه شده است. در ادامه به تشریح تم‌ها و ارائه نظرات خبرگان پرداخته می‌شود.

جدول ۳. تحلیل تم چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود

تم اصلی	تم فرعی	تم تفصیلی	کدها
کلیات	هدف	سودمند در تصمیم‌گیری، مبتنی بر پاسخگویی	I0102, I0202, I0203, I0301, I0401, I0501, I0601, I0701, I0702, I0801, I0901, I0902, I1001, I1101, I1201, I1202, I1301, I1401, I1501, I1601, I1701, I1801, I1802, I1901, I2001, I2101, I2102
	استفاده‌کنندگان	سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، تحلیلگران، سهامداران، وام‌دهندگان، نهادهای ناظر بازار سرمایه، مدیریت، مدیران دارایی حرفه‌ای	I0103, I0208, I0302, I0303, I0304, I0402, I0403, I0404, I0502, I0503, I0504, I0602, I0703, I0704, I0802, I0803, I0804, I0805, I0806, I0906, I0907, I0908, I1003, I1004, I1103, I1203, I1204, I1205, I1206, I1207, I1302, I1303, I1402, I1403, I1404, I1502, I1503, I1504, I1505, I1602, I1603, I1604, I1706, I1707, I1708, I1805, I1806, I1807, I1808, I1902, I1903, I1904, I2002, I2003, I2004, I2005, I2103, I2104, I2105, I2106, I2107
	محدودیت‌ها	فزونی منافع بر مخارج، خصوصیات صنعت، بی‌ثباتی در محیط اقتصادی سیاسی، اهمیت، احتیاط، پیش‌بینی عوامل خارج از کنترل مدیریت، دانش مالی شرکت‌ها، دانش پایین استفاده‌کنندگان، اعتماد به بازار سرمایه، دخالت دولت در بازار، بندهای شرط حسابرس، معقول بودن مفروضات پیش‌بینی	I0101, I0104, I0105, I0106, I0107, I0108, I0110, I0111, I0112, I0210, I0305, I0306, I0307, I0405, I0406, I0407, I0431, I0505, I0506, I0603, I0604, I0705, I0706, I0707, I0708, I0709, I0807, I0808, I0809, I0810, I0812, I0909, I0947, I1005, I1006, I1104, I1105, I1106, I1107, I1142, I1208, I1209, I1210, I1211, I1304, I1305, I1306, I1307, I1327, I1328, I1406, I1407, I1408, I1409, I1410, I1415, I1506, I1533, I1605, I1606, I1607, I1608, I1609, I1610, I1702, I1703, I1709, I1710, I1711, I1809, I1810, I1811, I1824, I1849, I1905, I1939, I2006, I2027, I2108, I2109, I2113
پیش‌زمینه‌ها	محیط پیش‌بینی	محیط قانونی و نظارتی، حاکمیت شرکتی، محیط سرمایه‌گذار و تحلیلگر، محیط اقتصادی سیاسی، صنعت، میزان پاسخگویی و پاسخ‌خواهی در جامعه، تغییرات استانداردهای حسابداری	I0201, I0308, I0309, I0310, I0311, I0408, I0409, I0410, I0507, I0508, I0509, I0605, I0606, I0710, I0711, I0813, I0814, I0815, I0911, I0912, I0914, I1007, I1008, I1108, I1109, I1110, I1111, I1212, I1213, I1214, I1215, I1308, I1309, I1310, I1411, I1507, I1509, I1510, I1612, I1613, I1614, I1712, I1713, I1714, I1715, I1813, I1814, I1815, I1907, I1908, I1909, I1910, I2007, I2008, I2009, I2110, I2111, I2112

تم اصلی	تم فرعی	تم تفصیلی	کدها
مشخصات	خصوصیات شرکت	کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، انگیزه‌های مدیریت، رفتار پیش‌بینی پیشین، سهامدار دولتی یا خصوصی، ویژگی‌های مدیریت، چرخه عمر شرکت، میزان سهام شناور آزاد	I0312, I0313, I0411, I0412, I0413, I0510, I0511, I0512, I0607, I0712, I0816, I0817, I0818, I0915, I0917, I0918, I1009, I1010, I1011, I1112, I1113, I1114, I1216, I1217, I1218, I1311, I1312, I1412, I1414, I1511, I1513, I1615, I1616, I1716, I1717, I1718, I1816, I1817, I1818, I1819, I1820, I1911, I1912, I1913, I1914, I2114, I2115, I2116, I2117, I2118
	نحوه انتشار	مسئولیت تهیه با هیات مدیره، افشا تغییرات با اهمیت سود، افق پیش‌بینی، گزارش مستقل، گزارش همراه با سایرین، شرکت‌های تولیدی، کلیه شرکت‌ها، کلیه شرکت‌ها به استثنای سرمایه‌گذاری‌ها، افشا اجباری، افشا اختیاری، افشا اجباری و اختیاری براساس صنعت، سالانه و میان‌دوره‌ای، سالانه و شش‌ماهه، سالانه و تجدیدنظر در صورت اتفاق با اهمیت، سالانه و شش‌ماهه و تجدیدنظر در صورت اتفاق با اهمیت	I0113, I0114, I0212, I0213, I0314, I0315, I0316, I0317, I0318, I0319, I0414, I0415, I0416, I0417, I0418, I0513, I0514, I0515, I0516, I0517, I0608, I0609, I0610, I0611, I0612, I0713, I0714, I0715, I0716, I0717, I0718, I0819, I0820, I0821, I0822, I0823, I0919, I0920, I0921, I0922, I0923, I1012, I1013, I1014, I1015, I1017, I1115, I1116, I1117, I1118, I1119, I1219, I1220, I1221, I1222, I1223, I1313, I1314, I1315, I1316, I1317, I1416, I1417, I1418, I1419, I1420, I1514, I1515, I1516, I1517, I1518, I1617, I1618, I1619, I1620, I1621, I1622, I1719, I1720, I1721, I1722, I1723, I1821, I1822, I1823, I1825, I1826, I1827, I1915, I1916, I1917, I1918, I1919, I1920, I2010, I2011, I2013, I2014, I2015, I2120, I2121, I2122, I2123, I2124
	ویژگی‌ها	به موقع بودن، دقت پیش‌بینی سود، عدم سوگیری در پیش‌بینی، فراوانی پیش‌بینی سود، مربوط بودن، افشا کافی و کامل، قابلیت تایید، خوانایی و بدون کلمات پیچیده، انعطاف - پذیری در نحوه ارائه اطلاعات	I0115, I0116, I0204, I0205, I0206, I0320, I0321, I0322, I0323, I0419, I0420, I0421, I0422, I0518, I0519, I0520, I0613, I0614, I0719, I0720, I0721, I0722, I0824, I0825, I0826, I0925, I0926, I0927, I1018, I1020, I1022, I1023, I1120, I1121, I1122, I1123, I1124, I1125, I1224, I1225, I1226, I1318, I1421, I1422, I1423, I1424, I1519, I1520, I1521, I1522, I1623, I1624, I1625, I1724, I1725, I1726, I1727, I1828, I1829, I1830, I1831, I1922, I1923, I1924, I2016, I2017, I2018, I2019, I2023, I2125

تم اصلی	تم فرعی	تم تفصیلی	کدها
اطمینان بخشی	متن گزارش	مفروضات پیش‌بینی، تحلیل حساسیت، جزئیات اقلام صورت سود و زیان، سناریو محور، طرح‌های توسعه، تبیین خطای پیش‌بینی سود پیشین، ریسک‌های مرتبط با پیش‌بینی سود، اشاره به استانداردهای حسابداری موثر بر سود، فرمت نمونه و افشا مقاوت براساس صنایع، ویژگی‌های صنعت و شرکت، سیاست تقسیم سود، صورت‌های مالی تلفیقی پیش‌بینی شده، نقاط قوت و ضعف در مدل کسب و کار، بدهی‌های احتمالی	I0109, I0117, I0118, I0119, I0209, I0214, I0215, I0216, I0225, I0324, I0325, I0423, I0424, I0425, I0521, I0522, I0523, I0524, I0615, I0616, I0723, I0724, I0725, I0726, I0727, I0827, I0828, I0829, I0830, I0831, I0903, I0928, I0929, I0930, I0931, I0932, I0933, I1016, I1019, I1024, I1025, I1026, I1027, I1028, I1126, I1127, I1128, I1129, I1227, I1228, I1319, I1320, I1425, I1426, I1428, I1429, I1508, I1523, I1524, I1527, I1626, I1627, I1628, I1629, I1728, I1729, I1730, I1832, I1833, I1834, I1921, I1925, I1926, I1927, I1928, I2020, I2021, I2022, I2126, I2127
	اطمینان بخشی	اطمینان بخشی توسط حسابرس، عدم نیاز به اطمینان بخشی، اطمینان بخشی اختیاری، عدم قبول مسئولیت توسط حساب‌رسان، اطمینان - بخشی سامانه‌های پیش‌بینی، سالانه، سالانه و شش ماهه، سالانه و میان‌دوره‌ای، سالانه و گزارش‌های با تعدیلات بالا	I0120, I0217, I0218, I0219, I0326, I0327, I0426, I0427, I0525, I0526, I0618, I0619, I0728, I0729, I0832, I0833, I0904, I1029, I1130, I1229, I1230, I1322, I1405, I1525, I1526, I1631, I1632, I1731, I1732, I1835, I1836, I1929, I1930, I2024, I2128
پیامدها	پیامدهای انتشار	کمک به تحلیلگر و سرمایه‌گذار، مدیریت سود، واکنش بازار سهام، شهرت در دقت و شفافیت، نقدشوندگی سهام، افزایش ریسک دعاوی حقوقی، هزینه سرمایه، اکثفا به گزارش شرکت، افزایش شفافیت اطلاعاتی، پیامدهای حقوقی و قانونی، پیامدهای سیاسی و اجتماعی، عمق بخشی به بازار	I0211, I0220, I0221, I0222, I0223, I0224, I0328, I0331, I0332, I0333, I0334, I0335, I0428, I0429, I0430, I0527, I0528, I0529, I0530, I0531, I0623, I0624, I0625, I0730, I0732, I0733, I0734, I0735, I0834, I0835, I0836, I0837, I0838, I0839, I0913, I0916, I0938, I0939, I0940, I0941, I1030, I1031, I1032, I1033, I1034, I1035, I1131, I1133, I1134, I1135, I1136, I1137, I1138, I1139, I1231, I1232, I1323, I1324, I1325, I1326, I1413, I1430, I1431, I1432, I1512, I1528, I1529, I1530, I1531, I1532, I1633, I1634, I1635, I1636, I1637, I1638, I1733, I1734, I1735, I1736, I1737, I1837, I1838, I1839, I1840, I1841, I1842, I1843, I1931, I1932, I1933, I1934, I1935, I2025, I2026, I2129, I2130, I2131, I2132, I2133

تم اصلی	تم فرعی	تم تفصیلی	کدها
	پیامدهای عدم انتشار	خلا اطلاعاتی، کاهش دغدغه مدیران، فقدان تحلیل مناسب، کاهش پاسخگویی مدیریت، معاملات براساس شایعات و فضای مجازی، کاهش کارایی اطلاعاتی، تبلیغ سهام خاص و افزایش حبابی قیمت، افزایش عدم تقارن اطلاعاتی	I0330, I0620, I0622, I0731, I0934, I0935, I0936, I0937, I1036, I1037, I1132, I1233, I1844, I1845
چالش‌ها	چالش‌های محیط	پاسخگویی با ضمانت اجرایی، عدم ثبات قوانین و مقررات، قیمت گذاری دستوری، ترویج سرمایه گذاری غیرمستقیم، فعال کردن افکار عمومی در بازار	I0841, I0905, I1021, I1038, I1143, I1144, I1611, I1642, I1740, I1812, I1906, I2119, I2134
	چالش‌های شرکت	دستکاری بازار، اطلاعات ساختگی، اطلاعات محرمانه، مدیران موقت دولتی، مالکیت شبه دولتی، عدم تخصص مدیران	I0207, I0329, I0336, I0617, I0621, I0811, I0840, I0842, I0843, I0844, I0910, I0924, I1002, I1039, I1102, I1321, I1704, I1705, I1739, I1803, I1804, I1936, I2012
ارزیابی	ارزیابی رویه افشا	ارائه گزارش به صورت مستقل، ارائه گزارش توسط همه شرکت‌ها، فرمت نمونه برای صنایع، تحلیل حساسیت چند بعدی و غیرمبهم، اظهارنظر حسابرس به طور مستقیم، دلایل متفاوت بودن نتایج واقعی با پیش‌بینی، ثبت دیتایتری اطلاعات کدال، عدم الزامی بودن سناریو محور برای همه شرکت‌ها	I0942, I0943, I0944, I0945, I0946, I1140, I1141, I1427, I1630, I1639, I1640, I1641, I1738, I1846, I1847, I1848, I1937, I1938

تم اصلی کلیات شامل سه تم فرعی هدف، استفاده کنندگان و محدودیت‌هاست.

هدف: طبق نظر همه خبرگان هدف گزارشگری پیش‌بینی سود ارائه اطلاعات سودمند در تصمیم‌گیری است. البته برخی از خبرگان معتقدند ارائه اطلاعات جهت پاسخگویی نیز هدف گزارشگری پیش‌بینی سود است.

آخرین چارچوب مفهومی که توسط هیات استانداردهای بین‌المللی حسابداری^۱ منتشر و از سال ۲۰۲۰ لازم‌الاجرا شده است و مبنای استانداردگذاری قرار گرفته است، تاکید زیادی روی هدف سودمندی بر تصمیم‌گیری شده است (I0501).

1. Conceptual Framework for Financial Reporting (2018) by IASB

چنانچه شرکت‌ها پیش‌بینی سود ارائه کنند محیط بازار شفاف می‌شود و به تصمیم‌گیری کمک کند. مهمترین کمک بحث تعیین قیمت است. در عین حال این پیش‌بینی می‌تواند مبنایی برای پاسخگویی و ارزیابی مدیریت شمرده شود (I0203).

استفاده‌کنندگان: از نظر خبرگان استفاده‌کنندگان گزارش عبارتند از سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان، تحلیلگران، سهامداران، وام‌دهندگان، نهادهای ناظر بازار سرمایه، مدیریت و مدیران دارایی حرفه‌ای.

سرمایه‌گذاران بالقوه و بالفعل و سهامداران و تحلیلگران و اعتباردهندگان (بانک‌ها). بقیه برایشان مهم نیست (I2003).

سرمایه‌گذاران و تامین‌کنندگان مالی می‌توانند استفاده کنند. با توجه به ساختار کشور ما بانک‌ها از بودجه شرکت استفاده نمی‌کنند و ملاک‌های خودشان را دارند. بیشتر سرمایه‌گذاران به بحث آینده حساس هستند. تحلیلگران هم استفاده می‌کنند، پرسنل استفاده‌ای ندارند. آینده برای تحلیلگران و سرمایه‌گذاران مهم است (I1303).

محدودیت‌ها: از نظر خبرگان محدودیت‌های گزارشگری پیش‌بینی سود شامل فزونی منافع بر مخارج، خصوصیات صنعت، بی‌ثباتی در محیط اقتصادی سیاسی، اهمیت، احتیاط، پیش‌بینی عوامل خارج از کنترل مدیریت، دانش مالی شرکت‌ها، دانش پایین استفاده‌کنندگان، اعتماد به بازار سرمایه، دخالت دولت در بازار، بندهای شرط حسابرس و معقول بودن مفروضات پیش‌بینی است.

آگاهی شرکت‌کنندگان در بورس نسبت به گزارش‌های مالی خیلی کم هست و این یک محدودیت است. حتی در خبرگان هم مشکل وجود دارد (I0111).

شرایط متغیر اقتصادی و نوسانات شدید را جز محدودیت‌های پیش‌بینی می‌دانم که کار پیش‌بینی را ممکن است مختل کند یا حتی بعضی اوقات از آن جلوگیری کند. نوسانات شدید در حوزه اقتصاد جزء محدودیت‌های فراگیر است (I0307).

بزرگترین محدودیت ما سواد مالی شرکت‌هاست. اعضای هیات مدیره، معاون مالی و مدیر مالی شرکت‌ها باید سواد کافی برای پیش‌بینی سود داشته باشند. بیشتر شرکت‌ها پیش‌بینی سود را از روی دست هم کپی می‌کنند، به جای اینکه وقت بگذارند برای خودشان سیستمی را تهیه کنند (I1006).

تم اصلی پیش‌زمینه‌ها از دو تم فرعی محیط پیش‌بینی و خصوصیات شرکت تشکیل شده است. عوامل موثر در تصمیم‌گیری مدیریت برای انتشار گزارش پیش‌بینی سود به عنوان پیش‌زمینه تعریف می‌شود.

محیط پیش‌بینی: از نظر خبرگان محیط قانونی و نظارتی، حاکمیت شرکتی، محیط سرمایه‌گذار و تحلیلگر، محیط اقتصادی سیاسی، صنعت، میزان پاسخگویی و پاسخ‌خواهی در جامعه و تغییرات استانداردهای حسابداری به عنوان اجزای محیط پیش‌بینی هستند. محیط قانونی و نظارتی تاثیرگذار است. مهمترین دلیلی که باعث می‌شود شرکت‌ها به سمت انتشار اطلاعات آتی حرکت کنند، الزام است، کمتر شرکتی هست که به صورت اختیاری اطلاعات را منتشر کند (I0710).

حاکمیت شرکتی عامل موثری است وقتی که به صورت اثربخش اجرا شود. در محیط ایران شرکت‌ها حاکمیت شرکتی را جدی نگرفتند (I0410).

پیش‌بینی‌ها نمی‌توانند خارج از محیط اقتصادی سیاسی تعریف بشود. حتما باید محیط‌های اقتصادی سیاسی یعنی شرایط حاکم بر درون کشور و شرایط اقتصادی که پیش روی ماست را لحاظ کنیم. در غیر این صورت پیش‌بینی‌ها با واقعیت‌ها متفاوت است. زمانی که دولت‌ها تغییر می‌کنند، سیاست‌هایی را اعمال می‌کنند که روی پیش‌بینی سود شرکت و فعالیت اقتصادی آن تاثیرگذار است (I1509).

خصوصیات شرکت: این تم فرعی مشکل از تم‌های تفصیلی کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، انگیزه‌های مدیریت، رفتار پیش‌بینی پیشین، سهامدار دولتی یا خصوصی، ویژگی‌های مدیریت، چرخه عمر شرکت و میزان سهام شناور آزاد است.

انگیزه‌های مدیریت زیاد است. این انگیزه‌ها می‌تواند منفعت طلبانه، همسو یا غیرهمسو باشد. یک زمانی مدیر می‌خواهد بگوید عملکرد من خوب است. با این کار هیات مدیره را مجاب می‌کند که مدیرعامل را حفظ کنند. سهامدار را مجاب می‌کند که هیات مدیره را حفظ کنند (I1113).

ترکیب سهامداری به صورت دولتی یا خصوصی باشد، تاثیرگذار است (I1218). تم اصلی مشخصات از تم‌های فرعی نحوه انتشار، ویژگی‌ها، متن گزارش و اطمینان‌بخشی تشکیل شده است.

نحوه انتشار: اکثریت خبرگان معتقدند مسئولیت تهیه گزارش پیش‌بینی سود با هیات مدیره است و تغییرات با اهمیت سود بایستی افشا شود. خبرگان در خصوص نحوه افشا گزارش سه دیدگاه داشتند: افشا اجباری، افشا اختیاری و افشا اجباری و اختیاری براساس صنعت. اکثریت خبرگان بر افشا اجباری گزارش تاکید داشتند. در خصوص نحوه ارائه گزارش، خبرگان در

مقایسه ارائه گزارش به صورت مستقل یا همراه با سایرین وزن بیشتری به انتشار گزارش به صورت مستقل دادند. همچنین اکثریت خبرگان معتقدند کلیه شرکت‌ها باید گزارش یادشده را تهیه کنند. برخی از خبرگان شرکت‌های سرمایه‌گذاری و غیرتولیدی را مستثنی کردند. درباره دوره زمانی انتشار گزارش خبرگان چهار دیدگاه مطرح کردند. این دیدگاه‌ها عبارتند از انتشار گزارش به صورت سالانه و میان‌دوره‌ای، سالانه و شش‌ماهه، سالانه و تجدیدنظر در صورت اتفاق با اهمیت و در نهایت سالانه و شش‌ماهه و تجدیدنظر در صورت اتفاق با اهمیت. نظر بیشتر خبرگان دیدگاه اول بود.

مسئولیت تهیه با هیات مدیره است. کمیته حسابرسی نقش مسئولیت‌پذیری ندارد. کمیته ابزار نظارتی هیات مدیره است و به هیات مدیره مشاوره می‌دهد (I1920).

افشا اجباری باشد. چنانچه افشا اختیاری باشد، یک سری شرکت‌ها گزارش را ارائه می‌کنند و یک سری‌ها ارائه نمی‌کنند و قابلیت مقایسه ندارد (I0919).

معمولاً گزارشات پیش‌بینی سود چون پیش‌بینی است و پیش‌بینی دیروز من امروز محقق می‌شود، هر چقدر دوره پیش‌بینی دوره کوتاه‌تری باشد، بهتر است. وقتی شرکت‌ها به صورت فصلی گزارشات را ارائه می‌دهند، خیلی خوب است در هر فصل گزارش پیش‌بینی بروزرسانی شود. معنی آن چیست؟ افزایش قدرت تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران و کاراتر کردن روند قیمت سهام (I1012).

گزارش به صورت مستقل ارائه شود هم اهمیتش را بالا می‌برد هم برای استفاده‌کننده جلب توجه می‌کند. استفاده‌کننده نباید به دنبال دیتا و قتش تلف شود (I1825).

ویژگی‌ها: براساس نظر اکثریت خبرگان به موقع بودن، دقت پیش‌بینی سود و عدم سوگیری در پیش‌بینی ویژگی‌های گزارش پیش‌بینی سود هستند.

بیشتر از دقت پیش‌بینی سود بحث به موقع بودن مهم است. چون ما اگر خیلی روی دقت سخت‌گیری کنیم عملاً شرکت‌ها مجبور می‌شوند به دلیل خطر عدم دقت خیلی دیر گزارش را افشا کنند. بنابراین در موازنه بین به موقع بودن و قابلیت اتکا که یکی از مصداق‌هایش دقیق بودن است به نظرم روی به موقع بودن تاکید داشته باشیم (I2125).

فراوانی پیش‌بینی سود هر چه بیشتر باشد، بهتر است. اشکالات را اصلاح می‌کند (I1422). متن گزارش: همه خبرگان با ارائه مفروضات پیش‌بینی موافق بودند. اکثریت خبرگان اعتقاد داشتند تحلیل حساسیت و جزئیات اقلام صورت سود و زیان باید ارائه شود. همچنین ارائه

پیش بینی سود به صورت سناریو محور صورت پذیرد و طرح های توسعه، تبیین خطای پیش بینی سود پیشین، ریسک های مرتبط با پیش بینی سود، استانداردهای حسابداری موثر بر سود و ویژگی های صنعت و شرکت تشریح شود. از نظر خبرگان، سازمان بورس و اوراق بهادار فرمت نمونه و افشا متفاوت براساس صنایع در خصوص گزارش پیش بینی سود را تهیه و ابلاغ کند. مفروضات پیش بینی را باید بگوید. بحث اصلی مفروضات است. اگر مفروضات باشد، تحلیلگرها می توانند تحلیل حساسیت را انجام دهند (I1319).

باید جدول حساسیت باشد. اگر شرکت هایی هم نمی توانند تحلیل حساسیت ارائه کنند، مثلاً شرکت های خدماتی یا غیره با سناریو تبیین کنند چه اتفاقی قرار است بیفتد. براساس سناریو بندی موضوعات را توضیح بدهند (I1016).

یک سری اطلاعات در خصوص ویژگی های صنعت و شرکت ارائه شود. مثلاً شرکت بیان کند که من در صنعتی فعالیت می کنم که مواد اولیه را از این مبادی تهیه می کنم، قیمت مواد این گونه تعیین می شود. من تولید می کنم. قیمت محصول را سازمان حمایت مشخص می کند یا هیأت مدیره شرکت با یک مارجینی قیمت را مشخص می کند؛ یا قیمت های محصول من براساس نشریه پلتس یا غیره تعیین می شود (I0727).

اطمینان بخشی: اکثریت خبرگان اعتقاد داشتند گزارش پیش بینی سود باید توسط حسابرس اطمینان بخشی شود. سایر خبرگان سه دیدگاه متفاوت دیگر داشتند. عده ای معتقدند گزارش پیش بینی سود نیازی به اطمینان بخشی ندارد. برخی نیز به اطمینان بخشی اختیاری و عدم قبول مسئولیت توسط حسابرسان اشاره کردند. نظر اکثر خبرگان معتقد به اطمینان بخشی گزارش توسط حسابرس این بود که حسابرسی به صورت سالانه و شش ماهه صورت پذیرد.

گزارش پیش بینی سود سالانه و شش ماهه باید حسابرسی شود. حسابرس خبره و با صلاحیت باید این کار را انجام دهد (I1632).

یک اطمینان بخشی دقیق برای سیستم و سامانه ای که بودجه را تهیه می کند، انجام شود. یعنی بحث مفروضات به تنهایی نیست باید ببینیم شرکت ها چه بانک اطلاعاتی دارند چه دیتا هاوسی دارند که اطلاعات را از آن می گیرند و براساس آن پیش بینی می کنند. چه مدل هایی دارند که برای مفروضاتشان می نویسند. ما خیلی ساده انگاری می کنیم و مسائل را سمبل می کنیم (I0219). پیامدها یکی از تم های اصلی پژوهش است. وضعیت انتشار گزارش پیش بینی سود در بازار سرمایه ایران را می توان به دو بخش تقسیم کرد. ناشران ثبت شده نزد سازمان بورس از زمستان

سال ۱۳۹۶ تا اوایل تابستان سال ۱۴۰۰ مجاز به انتشار این گزارش نبودند، اما قبل و بعد از بازه زمانی یادشده گزارش را منتشر می‌کنند. انتشار و عدم انتشار گزارش پیش‌بینی سود پیامدهای مختص به خود داشته است که در دو تم فرعی این موضوع مورد بررسی قرار گرفته است. پیامدهای انتشار: طبق نظر اکثر خبرگان پیامدهای انتشار گزارش پیش‌بینی سود کمک به تحلیلگر و سرمایه‌گذار، مدیریت سود، واکنش بازار سهام و شهرت در دقت و شفافیت است. از نظر خبرگان با انتشار گزارش نقدشوندگی سهام تحت تاثیر قرار می‌گیرد.

با شهرت در دقت و شفافیت موافقم. من شرکت‌هایی در ذهنم هستند که از این بابت خوش نامند. شرکت‌هایی هستند که خیلی شفافند و اطلاعات نهانی ندارند یا کمتر دارند و به موقع اطلاعات را افشا می‌کنند (I1531).

گزارش پیش‌بینی سود به تحلیلگر و سرمایه‌گذار کمک می‌کند. من قضاوت مدیر را دارم حالا این قضاوت را بررسی می‌کنم. از اینکه هیچ اطلاعاتی نداشته باشم و بخواهم خلق کنم خیلی بهتر است. حداقل اطلاع دارم برنامه شرکت و دیدگاه مدیریت چیست (I0913).

پیامدهای عدم انتشار: در این تم به پیامدهای عدم انتشار گزارش پیش‌بینی سود پرداخته شده است. در این راستا از خبرگان در خصوص پیامدهای عدم انتشار گزارش سوال شد. خبرگان به مواردی از قبیل خلا اطلاعاتی، کاهش دغدغه مدیران، فقدان تحلیل مناسب، کاهش پاسخگویی مدیریت، معاملات براساس شایعات و فضای مجازی، کاهش کارایی اطلاعاتی، تبلیغ سهام خاص و افزایش حبابی قیمت و افزایش عدم‌تقارن اطلاعاتی اشاره کردند.

خلا اطلاعاتی بوجود آمد. تحلیل آن اندازه‌ای که مورد انتظار بود صورت نپذیرفت یعنی تصور می‌شد تحلیل جایگزین گزارشات مدیریت شود که به آن شکل انجام نشد (I0731).

سهامداران برای تحلیل از کانالهای تلگرامی استفاده کردند. بسیاری سرشان کلاه رفت. سهامداران معمولی متکی به اطلاعات هستند. این اطلاعات کمبودش در بازار بود مجبور شدند به کانالهای تلگرامی مراجعه کنند که باعث ضرر و زیان خودشان شدند (I1845).

تم اصلی چالش‌ها شامل دو تم فرعی چالش‌های محیط و شرکت است.

چالش‌های محیط: در این تم چالش‌های محیط مربوط به گزارش پیش‌بینی سود گردآوری شده است. خبرگان در نظرهای خود به پاسخگویی با ضمانت اجرایی، عدم ثبات قوانین و مقررات، قیمت‌گذاری دستوری، ترویج سرمایه‌گذاری غیرمستقیم و فعال کردن افکار عمومی در بازار تاکید کردند.

قرار هست که در چارچوب چه مقرراتی و سازوکاری مدیران را ملزم کنیم پیش‌بینی سود را انجام بدهند. آیا ضمانت اجرایی برای صحت این پیش‌بینی‌ها و قابلیت اتکای این پیش‌بینی‌ها وجود دارد یا خیر؟ آیا قرار است مدیران هر سودی را خواستند پیش‌بینی کنند و اگر انحراف خیلی زیادی در این پیش‌بینی سود از واقعیت وجود داشته باشد هیچ ضمانت اجرایی وجود نداشته باشد و هیچ مجازاتی برای آن دیده نشود. به نظر من اگر هیچ نوع مجازاتی دیده نشود این اعتبار پیش‌بینی‌ها را زیر سوال می‌برد (I0841).

چالش‌های شرکت: در این تم فرعی چالش‌های شرکت مربوط به گزارش پیش‌بینی سود ارائه شده است. طبق نظر خبرگان، دستکاری بازار، اطلاعات ساختگی، اطلاعات محرمانه، مدیران موقت دولتی، مالکیت شبه دولتی و عدم تخصص مدیران چالش‌های شرکت هستند. پیش‌بینی سود این امکان را به مدیران می‌دهد که اگر بخواهند از بازار سرمایه و تغییرات قیمت سهام سوءاستفاده کنند. یعنی به راحتی می‌توانند در جهت منافع شخصی خودشان هر سودی که علاقه دارند پیش‌بینی کنند. آنها می‌توانند با پیش‌بینی‌هایی که ممکن است غیرمنطقی باشد بتوانند قیمت‌ها را دستکاری کنند (I0840).

عدم تخصص مدیران حرفه‌ای در شرکت‌ها یکی از چالش‌های مهم است (I1739). در نهایت تم اصلی ارزیابی به ارزیابی رویه فعلی افشا گزارش پیش‌بینی سود پرداخته است. ارزیابی رویه افشا: در این بخش از خبرگان سوال شد، در خصوص رویه فعلی افشا گزارش پیش‌بینی سود (ابلاغیه سال ۱۴۰۰ سازمان بورس) ارزیابی و انتقادات خود را مطرح کنند. خبرگان به ارائه گزارش به صورت مستقل، ارائه گزارش توسط همه شرکت‌ها، فرمت نمونه برای صنایع، تحلیل حساسیت چند بعدی و غیرمبهم، اظهارنظر حسابرس به طور مستقیم، دلایل متفاوت بودن نتایج واقعی با پیش‌بینی، ثبت دیتابینتری اطلاعات کدال و عدم الزامی بودن سناریو محور برای همه شرکت‌ها تاکید کردند. تحلیل حساسیت را در قالب گزارش تفسیری مدیریت قرار دادند؛ به این موضوع نقد دارم. گزارش مستقل بدهند که تحلیل حساسیت در آن گزارش باشد (I1640). فرمت نمونه ندادند. تعدادی فرمت نمونه گزارش ارائه کنند (I1738). پنج صنعت را الزام کردند؛ باید برای همه شرکت‌ها باشد (I1639).

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تدوین چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود صورت پذیرفت. در این راستا، ابتدا ادبیات و پیشینه پژوهش مورد بررسی قرار گرفت و یک چارچوب اولیه استخراج شد،

سپس با مصاحبه نیمه ساختاریافته با خبرگان چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود تدوین شد. روش تحلیل تم جهت تحلیل داده‌های پژوهش به کار گرفته شد. در نهایت ۱۴ تم فرعی و ۶ تم اصلی شامل؛ کلیات، پیش‌زمینه‌ها، مشخصات، پیامدها، چالش‌ها و ارزیابی به عنوان اجزای چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود شناسایی شدند. در نمودار ۱ این چارچوب به تصویر کشیده شده است.

نمودار ۱. چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود

یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد هدف گزارشگری پیش‌بینی سود ارائه اطلاعات سودمند در تصمیم‌گیری است و سرمایه‌گذاران استفاده‌کننده اصلی این گزارش هستند. فزونی منافع بر مخارج، خصوصیات صنعت و بی‌ثباتی در محیط اقتصادی سیاسی محدودیت‌های مهم ارائه گزارش هستند. دانش پایین استفاده‌کنندگان و اعتماد به بازار سرمایه نیز به عنوان محدودیت‌های گزارش پیش‌بینی سود در محیط ایران شمرده می‌شود. محیط قانونی و نظارتی، حاکمیت شرکتی، کاهش عدم تقارن اطلاعاتی و انگیزه‌های مدیریت از عوامل مهم موثر در تصمیم‌گیری مدیریت برای انتشار گزارش است.

در خصوص نحوه انتشار گزارش، افشا اجباری برای کلیه شرکت‌ها و ارائه گزارش به صورت مستقل در دوره‌های سالانه و میان‌دوره‌ای توصیه شد. ارائه مفروضات پیش‌بینی، تحلیل حساسیت و جزییات اقلام صورت سود و زیان مورد تاکید قرار گرفت. گزارش توسط حساب‌برسان در دوره‌های شش ماهه و سالانه اطمینان‌بخشی شود. به موقع بودن، دقت پیش‌بینی سود و عدم سوگیری در پیش‌بینی ویژگی‌های مهم گزارش پیش‌بینی سود هستند. انتشار گزارش به سرمایه‌گذاران و تحلیلگران کمک می‌کند و واکنش بازار سهام را به دنبال دارد، هر چند ممکن است مدیران اقدام به مدیریت سود کنند. با عدم انتشار گزارش شاهد خلا اطلاعاتی و انجام معاملات براساس شایعات هستیم که منجر به کاهش کارایی اطلاعاتی می‌شود.

دستکاری بازار، پاسخگویی با ضمانت اجرایی و عدم ثبات قوانین و مقررات چالش‌های مهم گزارش پیش‌بینی سود هستند. از انتقادات مهم مطرح شده در خصوص رویه فعلی گزارشگری می‌توان به ارائه گزارش به صورت مستقل و برای کلیه شرکت‌ها و انتشار فرمت نمونه برای صنایع اشاره کرد.

نتایج این پژوهش با ارائه مولفه‌های چارچوب گزارشگری پیش‌بینی سود می‌تواند هیات تدوین استانداردهای حسابداری ایران را در تدوین استانداردها یاری رساند. سازمان بورس و اوراق بهادار می‌تواند از چارچوب تدوین شده مخصوصاً تم ارزیابی برای اصلاح و ارائه مقررات مربوط به گزارشگری پیش‌بینی سود استفاده کند. سرمایه‌گذاران می‌توانند با استفاده از نتایج این پژوهش با شناخت بیشتر از گزارش پیش‌بینی سود، آنرا در تصمیمات سرمایه‌گذاری مدنظر قرار دهند. ناشران ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار می‌توانند از چارچوب یادشده برای بهبود افشای اطلاعات و تهیه گزارش‌ها استفاده کنند.

برخی از محدودیت‌های این پژوهش به شرح زیر است:

با توجه به استفاده از روش تحلیل تم جهت تحلیل داده‌ها قضاوت پژوهشگر در انتخاب و استخراج تم‌ها موثر است. احتمال دارد سویه‌های قضاوت فردی بر انتخاب تم‌ها موثر باشد. محدودیت زمانی، دانش متفاوت خبرگان و میزان علاقه آنها به موضوع پژوهش از جمله عواملی است که در کیفیت مصاحبه تاثیرگذار است و نحوه پاسخگویی خبرگان به سوالات را تحت تاثیر قرار می‌دهد.

با توجه به ماهیت کیفی پژوهش نمی‌توان یافته‌های پژوهش را به تمام اعضای جامعه تعمیم داد.

References

- Abdoli, M. & M. Amiri Esfandgheh. (2016). The Relationship between Overconfidence and Management Profit Forecasts at Companies Listed on the Tehran Stock Exchange. *Journal of Securities Exchange*, (35): 5-25. (In Persian).
- Ahmadpour, A. & M. Farmanbordar. (2014). Investigating the Impact of Conditional and Unconditional Accounting Conservatism on Distress Risk of the Companies listed in the Tehran Stock Exchange. *Journal of Securities Exchange*, (24): 63-78. (In Persian).
- Braun, V; & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Chiu, P. & Jiu, L. & Yu P. (2022). How do suppliers benefit from customers' voluntary disclosure? The effect of customers' earnings guidance on upstream firms' investment efficiency. *Journal of Accounting and Public Policy*, 41(1), online.
- Choi, G, H, (2000), "A reexamination of bias in management earnings forecasts", Ph.D. Dissertation, University of Illions at urbana-champaign.
- Ebrahimi Kordlar, A. & H. Zakeri. (2009). Investigation of Earnings Management Through Asset Sales. *Journal of Accounting and Auditing Researches*, (3): 123-135. (In Persian).
- Han J. (2013). A literature synthesis of experimental studies on management earnings guidance. *Journal of Accounting Literature* (31): 49-70.
- Hirst, D. E; L. Koonce, and S. Venkataraman. (2008). Management Earnings Forecasts: A Review and Framework. *Accounting Horizons* 22(3):315-338.
- Huang, X, Li. x, Tse, S, Tucker, j. w(2013). Mandatory vs. Voluntary Management Earnings Forecasts in China. Available at www.ssm.com.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2010). The Conceptual Framework for Financial Reporting, IASB, London.
- International Accounting Standard Board (IASB). (2018). The Conceptual Framework for Financial Reporting, IASB, London.
- Kato, K, Skinner, D.J and M. Kunimura, (2009) "Management Forecasts in Japan: An Empirical Study of Forecasts that Are Effectively Mandated", *The Accounting Review*, 84(5): 1575-1606.
- King, T.A; & Fogarty, T. J. (2022). The dramaturgy of earnings guidance: an institutional analysis of a soft landing. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 35(4), 1092-1120.
- Kvale, S. (1996). *Interviews: An Introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Lincoln, Y. S; & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage Publications, Inc.
- Mahdavi, GH. & A. Zare Hossein Abadi.(2012). Investigating the Relationship between Earnings Forecast Error and Total Accruals of the Companies Listed in Tehran Stock Exchange. *Journal of Securities Exchange*, (16): 57-78. (In Persian)
- Preussner, N.A; & Aschauer, E. (2022). The Accuracy and Informativeness of Management Earnings Forecasts: A Review and Unifying Framework. *Accounting Perspectives*, 21(2), 272-330.
- Specialized Research Center for Accounting and Auditing (2014). *Theoretical foundations of accounting and financial reporting (Publication 113 of Auditing Organization)*. Tehran: Publications of Audit Organization. (In Persian)
- Wang, T. (2021). Does the Equity Market Reward "Superior" Management Earnings Forecast? Evidence from the U.S. Quarterly Earnings Guidance. *Asia-Pacific Management Accounting Journal*, 16(3):1-30.
- Wiedman, C. (2000). Discussion of voluntary disclosure and equity offerings: Reducing information asymmetry or hyping the stock? *Contemporary Accounting Research* 17 4: 663-669.